

den dopoledne a on odjížděl z Divadelního náměstí autobusem do Vídně.

Co vlastně přivodilo zlom v jeho životě, o tom se můžeme domýšlet. Jak sám Mráz uvádí v interview pro izraelské noviny Davar Hašavua 20. února 1981, už v době svého jihočeského vyhnanství se rozpomněl na svůj komplikovaný židovský původ a začal se navracet k víře a způsobu života svých předků. Jeho žena Jana v Izraeli potvrdila, že manžel ji a obě dcery vychovával k židovství. Když pak koncem sedmdesátých let navštívil západní Německo, oznámil rodině svoje rozhodnutí: všechno tu necháme a odjedeme do Izraele, protože s ohledem na naše dcery chceme žít židovským životem. Z Karlových Varů tehdy dorazily do Prahy i jiné zprávy o tom, kterak Miroslav Mráz po návratu ze západního Německa křičel na stranickém sekretariátu, že byl podveden, poněvadž dělníci v kapitalismu nežijou, jak uváděla propaganda a koneckonců i on, ale jsou v blahobytu, a praštil jim stranickou legitimaci na stůl. Ať tak či onak, celá rodina požádala o zrušení československého státního občanství a o vystěhování do Izraele,

a to výlučně z náboženských důvodů. V prosinci roku 1980 se skutečně vystěhovali. Ve zmíněném interview se komunistickým režimem týraný Miroslav Mráz světuje se svou představou: Nechci mnoho, malý byt, zaměstnání jako hlídač nebo něco takového, poněvadž dělat divadlo, na to vyhlídky nemám, ani psát v češtině, a hebrejštinu se už nenaučím. Propašoval jsem tři romány vesměs na náměty židovské identity: každý mne může stát pět let vězení. V hlavě mám materiál pro nejméně další tři knihy: Kulhající Ahašver, balada, epos o židovském putování v poušti zvané civilizace a tak dál.

Reportérka Rut Bondy charakterizuje Mráze jako režiséra, spisovatele a mystika. Kolegyně herečka z padesátých let ho má za zvláštního člověka, podivína, trochu blázna, kdysi slušného pražského herce. Mínění o jeho rozhlasovém působení je zcela jednoznačně negativní.

Podle nepotvrzených zpráv statný muž s plnovousem, který v Izraeli přijal jméno Šmuel Molcho, už nežije.

PhDr. Václav Moravec

Zpochybňování existence rozhlasového vysílatele veřejné služby v ČR v 90. letech 20. století*

ÚVODEM

Devadesátá léta dvacátého století znamenala pro systém elektronických médií v České republice období zásadních změn. Státní sdělovací prostředky, rozumějme rozhlas a televize, byly po rozsáhlých diskusích a následně i po přijetí právních norem¹⁾ transformovány na přelomu let 1991/1992 na vysílatele veřejné služby (tzv. veřejnoprávní média). V tomto období docházelo rovněž ke zpochybňování existence vysílatelů veřejné služby v ČR. Argumenty zpochybňující existenci rozhlasu veřejné služby se ozývaly především ze dvou skupin: 1) ze strany soukromých médií, což je celkem logické, protože privátní média usilovala, usilují a pravděpodobně i nadále budou usilovat o vysílací kmitočty, jejichž prostřednictvím vysílají veřejnoprávní subjekty či o podíl reklamy, který mohou média veřejné služby podle zákona vysílat; 2) ze strany části politické elity, která se svými argumenty snažila zpochybnit výjimečnost a nezbytnost existence médií veřejné služby a jejich ukotvení v systému veřejného práva.

Pochyby o nutnosti existence veřejnoprávního rozhlasu vedly k úvahám o jeho privatizaci či k úvahám o založení státního vysílacího okruhu. Nejhlasitěji zaznívalo zpochybnění veřejnoprávního statutu Českého rozhlasu (ČRo) a České televize (ČT) na přelomu let 2000/2001, kdy došlo k událostem označovaným jako televizní krize nebo krize v ČT.

V následující přednášce se chci zaměřit na jednotlivé děje, při nichž se v České republice hovořilo o privatizaci nejprve státního rozhlasu a později rozhlasu veřejné služby.

SOUKROMÁ MÉDIA JAKO JEDINÝ MODEL?

V devadesátých letech dvacátého století by se stěžil v České republice našel člověk, který by neznal význam termínu privatizace. Převod kapitálu státního podniku na soukromé vlastníky – proces privatizace – se stal v tomto období základem československé ekonomické reformy (Echaudemaison, 1995, str. 250).²⁾ Pojem privatizace jako hlavní pilíř ekonomické reformy pronikl v 90. letech i do dalších oblastí života společnosti – včetně systému fungování elektronických médií – tedy rozhlasu a televize.

S termínem privatizace, jak již bylo řečeno, operujeme při změně vlastnictví podniku ze státního na soukromé. Dovolte mi proto, abych se nyní pokusil stručně rozčlenit formy vlastnictví médií.

Většinu médií můžeme zařadit do jedné ze čtyř kategorií vlastnictví: 1) soukromé komerční společnosti, 2) soukromé neziskové společnosti, 3) veřejnoprávní korporace a 4) státní společnosti. Každou z výše vyjmenovaných kategorií bychom mohli ještě dále rozčlenit. Některé autority v oboru mediálních studií (například profesor oboru masová komunikace na Amsterodamské univerzitě Denis McQuail) pod veřejný sektor vlastnictví zahrnují i státní média: „Veřejné vlastnictví se rovněž vyskytuje v mnoha různých podobách, sahajících od přímého státního řízení až k propracovaným a rozmanitým konstrukcím maximalizujícím nezávislost rozhodování o obsahu.“ (McQuail, 1999, str. 189.) Domnívám se, že média ve vlastnictví státu, která jsou ovládána úzkou skupinou, jež představuje autoritářský režim, není vhodné začlenit do veřejného sektoru.

*Odkazy k článku Zpochybňování existence rozhlasového vysílatele veřejné služby v ČR v 90. letech 20. stole-

Nyní k jednotlivým kategoriím podrobněji:

1) Soukromé komerční společnosti – jak již vyplývá z názvu, jde o soukromou formu vlastnictví. Jejich hlavním účelem je generovat zisk. Média v této kategorii fungují spíše jako svébytné průmyslové odvětví než jako společenské instituce. V posledních desetiletích jsme svědky koncentrace vlastnictví v této oblasti a vytváření mediálních řetězců či konglomerátů. Stačí zmínit dvě postavy: Ruperta Murdocha, šéfa společnosti News International s mohutnými mediálními holdingy v USA, Británii a Austrálii či Silvia Berlusconiho, italského premiéra, tiskového a televizního magnáta. Z českého mediálního prostředí je možné zmínit skupinu GES Holding, která ovládá televizi Prima, několik rozhlasových stanic a vstupuje i na trh tištěných médií. Soukromá komerční společnost, jak je zřejmé z příkladu Silvia Berlusconiho, může prosazovat svou redakční či vydavatelskou politikou osobní zájmy vlastníků.

2) Soukromé neziskové společnosti – i zde jde o soukromou formu vlastnictví. Jejím hlavním cílem však není generování zisku. Neziskovými společnostmi mohou být neutrální nadace, jejichž statut má zabezpečit nezávislost fungování médií. Mohou to být však i společnosti se zvláštní kulturní nebo společenskou úlohou (politické strany, církve atd.). Na principu soukromých neziskových společností je postaveno vysílání veřejné služby (public broadcasting) ve Spojených státech amerických (Moravec, 2000, str. 37). Příklad z českého mediálního systému: církevní Radio Proglas.

3) Veřejnoprávní společnosti – zpravidla jde o veřejnoprávní korporace, jejichž postavení je upraveno veřejným právem. Zvláštní zákon upravuje i výběr poplatků za používání rozhlasového a televizního přijímače. Jde o evropský model fungování vysílatelů veřejné služby. Veřejnoprávní společnosti mají být garantem – pokud možno – co největší nezávislosti média veřejné služby (příčemž na myslí mám nezávislost ekonomickou a politickou). Příklad: Britská vysílací veřejnoprávní korporace BBC.

4) Státní společnosti – tento model se zpravidla uplatňuje v autoritářských režimech. Úzká vládnoucí skupina kontroluje média a státní forma vlastnictví je tím nejlepším nástrojem. Státní sdělovací prostředky jsou jedním z nejlepších instrumentů propagandy. Vhodnou ilustrací je postavení Československého rozhlasu a Československé televize před listopadem 1989.

Po pádu totalitního režimu v Československu v listopadu 1989 došlo nejen k transformaci ekonomického systému, ale i systému mediálního. V této souvislosti se na začátku devadesátých let rozhořela diskuse o změně formy vlastnictví médií. Podle mnohých byla státní forma vlastnictví sdělovacích prostředků, vzhledem ke zkušenostem se čtyřmi desítkami let vlády KSČ, nepřijatelná. Ve zmiňovaných diskusích se poprvé objevuje slovo privatizace.

OBTÍŽNÝ PŘEROD

Když z prvních svobodných voleb v České a Slovenské Federativní Republice v červnu 1990 vzešla nová federální vláda premiéra Mariána Čalfy, ve svém programovém prohlášení naznačila, jaké jsou její představy o postavení elektronických médií ve společnosti.

„Vláda bude respektovat rozdíly v úlohách státních a nestátních sdělovacích prostředků. Stát si ponechá monopol správy rozhlasových a televizních frekvencí, které jsou národním majetkem. Žadatelům o vysílání se budou frekvence a programy jen pronajímat, a to na základě konkurzního řízení a po pečlivém posouzení, nevylučujeme, že i s případným souhlasem vlády. Stát si uchová kontrolu nad rozsahem, dosahem a programovou charakteristikou nestátních vysílání formou licencí. Považujeme za potřebné zachovat státní vysílání rozhlasu a televize, protože jde o významný demokratický nástroj realizace informačních potřeb státu a společnosti a svébytný prvek národní kultury...“ stálo v programovém prohlášení federální vlády, které přednesl její premiér Marián Čalfa 3. července 1990 na schůzi Federálního shromáždění.³⁾

Zprvu se představa politické elity o transformaci systému elektronických médií opírala o vznik a rozvoj soukromého rozhlasového a televizního vysílání na straně jedné a zachování státního rozhlasu a televize na straně druhé.

Při práci na nové mediální legislativě – především na zákoně o provozování rozhlasového a televizního vysílání – však došlo k zásadní korekci původních představ federální vlády o transformaci systému elektronických médií. Byly to především zkušenosti ze západní Evropy, které vedly tvůrce mediálních zákonů na odboru hromadných sdělovacích prostředků Úřadu vlády ČSFR k úvahám o vytvoření právních norem, v nichž bude zakotven smíšený (tzv. duální systém), kdy vedle sebe existují média soukromá a média veřejnoprávní. Rovněž politická elita si začala postupně uvědomovat, že státní vlastnictví rozhlasu a televize není nejhodnějším řešením uspořádání sdělovacích prostředků v demokratické společnosti.

30. října 1990, zhruba pět měsíců od prvních svobodných voleb, vydala Rada Občanského fóra (OF) prohlášení, v němž podpořila vznik nezávislého federálního rozhlasu a televize. „Rada OF podporuje vytvoření federálního rozhlasu a federální televize jako samostatných subjektů, které mohou bezprostředně tlumočit názory příslušných orgánů a institucí...“ stálo v prohlášení.⁴⁾

Koncem roku byly přijaty dva klíčové zákony – zákon Federálního shromáždění č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, a zákon České národní rady č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Na jejich základě došlo k vytvoření smíšeného (tzv. duálního) systému rozhlasového vysílání a ustavení veřejnoprávního Českého rozhlasu, který vznikl k 1. lednu 1992 oddělením od tehdy ještě státního Československého rozhlasu. Podobně vznikl v Bratislavě i Slovenský rozhlas.

Problém transformace Československého rozhlasu ze státního sdělovacího prostředku na veřejnoprávní instituci již vláda premiéra Mariána Čalfy nestihla do voleb v roce 1992 dořešit.

Volby v roce 1992, v nichž na Slovensku zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko Vladimíra Mečiaru a v České republice Občanská demokratická strana Václava Klause, rozhodly o budoucnosti federativního Československa. Při jednáních o rozpadu Československa na dvě samostatné republiky začal do transforma-

ce mediálního systému vstupovat termín privatizace – a to v souvislosti s budoucností Československého rozhlasu a Československé televize. Koncem července 1992 uzavřely ODS a HZDS dohodu o odstátnění federálních sdělovacích prostředků. Jejím principem byla transformace Československého rozhlasu a Československé televize ze státních organizací na akciové společnosti. V polovině srpna 1992 oznámila Unie pro nezávislé televizní a rozhlasové vysílání, šlo o sdružení provozovatelů soukromých rozhlasových stanic a žadatele o licence na vysílání v České i Slovenské republice, že by se ráda podílela na transformaci Československého rozhlasu na akciovou společnost. Není bez zajímavosti, že podíl soukromého subjektu na transformaci Československého rozhlasu podporoval i ústřední ředitel Čs. rozhlasu Peter Duhan. Byly to protesty Rady Českého rozhlasu, vedení ČRo, odborů Čs. rozhlasu a ČRo, Syndikátu novinářů ČR a překvapivě i Asociace provozovatelů soukromého vysílání (APSV), které přinutily politickou reprezentaci k zachování státního Československého rozhlasu a později k převedení jeho majetku na národní veřejnoprávní rozhlas v poměru 2:1.

Když jsem ke stanovisku Asociace provozovatelů soukromého vysílání překvapivě dodal slovo, dovolte, abych citoval z jejího prohlášení, v němž se postavila proti vstupu soukromého subjektu při transformaci Československého rozhlasu. „Částečná privatizace, co do pokrytí jediné a jediné federální rozhlasové sítě, je pokusem o ubytování kočičky v pejskově boudě,“ stálo v prohlášení APSV.⁵⁾ K přeměně federálních sdělovacích prostředků vedly podle Asociace dvě cesty: Za prvé začlenit síť stanice Československo mezi sady kmitočtů, které budou Radou České republiky pro rozhlasové a televizní vysílání přiděleny soukromým společnostem ve standardním licenčním řízení, nebo – za druhé – je přidělit současným národním veřejnoprávním rozhlasům. Jak již bylo řečeno, zvolena byla druhá cesta.

Pokus o přeměnu statutu Československého rozhlasu v roce 1992 nebyl jediným okamžikem, kdy se v souvislosti s transformací mediálního systému České republiky v první polovině 90. let objevilo slovo privatizace.

Koncem července 1992 zveřejnila programové prohlášení vláda České republiky vedená premiérem a předsedou ODS Václavem Klausem. Postavení sdělovacích prostředků ve společnosti byla v programovém prohlášení věnována následující pasáž: „Právo občana na informace, a to i v oblasti distribuce tisku a šíření vysílacího signálu, je jedno ze základních občanských práv. Proto bude vláda prosazovat pluralitu v oblasti sdělovacích prostředků, neboť konkurence na trhu informací je zárukou jejich kvality a objektivity. Bude i u sdělovacích prostředků podporovat proces privatizace a soukromého podnikání.“⁶⁾ Vláda vzešlá z voleb v roce 1992 se ve svém programovém prohlášení nezmínila ani slovem o postavení Českého rozhlasu jako rozhlasu veřejné služby ve smíšeném (tzv. duálním) systému vysílání.

Léta následující naznačila, jak o médiích veřejné služby uvažuje předseda nejsilnější vládní strany a premiér Václav Klaus (ODS).⁷⁾ Václav Klaus v devadesátých letech nescetněkrát podrobil především zpravodajství a publicistiku Českého rozhlasu kritice a rovněž ně-

kolikrát formuloval myšlenku „státní rozhlasové vlnky“, jejímž prostřednictvím by vláda komunikovala s občany. Jistým vybočením z tohoto schématu úvah bylo stanovisko premiéra Václava Klause k privatizaci středovlnné sítě Českého rozhlasu a udělení licence soukromému Radiu Echo Radou ČR pro rozhlasové a televizní vysílání.⁸⁾ 19. dubna 1994 Václav Klaus k této problematice v rozhovoru pro Český rozhlas uvedl: „Je to výsledek, který mě děsí a jenom naznačuje všechny mé pochyby o smyslu Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Víím, že za tato slova budu peskován ve sdělovacích prostředcích, ale je to absurdní. Střední vlny byly pořád základem pro mnoho lidí. Moje devětasedmdesátiletá maminka tím pádem ztrácí rádio, protože dnešní velmi krátké vlny na svém přijímači nemá a je zvyklá už padesát nebo sedmdesát let poslouchat na středních vlnách. Myslím, že mnoha lidem dá práci, aby se vůbec naučili poslouchat jinde. Je to zlý krok a velmi se na něj mračím. Všem posluchačům bych chtěl opakovat, že Rada nepodléhá vládě. Vláda nemá sebemenší šanci do toho zasáhnout. Rada podléhá přímo parlamentu, a nevím, jestli ji parlament přímo řídí.“⁹⁾ Prezident Václav Havel označil v Hovorech z Lán 24. dubna 1994 rozhodnutí Rady za „nebezpečnou nebo přehnanou privatizační vášeň“, která se může ve svých důsledcích obrátit proti veřejnosti a posléze i proti politické moci. „Budou-li samá privátní rádia, která budou neustále vysílat popmusic a reklamy a bude-li televize vysílat jen americké horory, tak by se jednoho dne mohlo stát, že se důležité politické informace vůbec nedostanou k veřejnosti,“ uvedl Václav Havel.

Dosud nejsilněji zaznělo zpochybnění existence veřejnoprávních médií v České republice při událostech na přelomu let 2000/2001, které se vžily pod označením televizní krize nebo krize v ČT. 21. prosince 2000 předseda Poslanecké sněmovny a ODS Václav Klaus zpochybnil smysluplnost existence veřejnoprávních médií a navrhl jejich privatizaci. „Ukazuje se, že hybrid zvaný veřejnoprávní instituce nefunguje, že se nejedná ani o instituci státní, ani o instituci soukromou. Vlastník, majitel, akcionář v tomto případě neexistuje, respektive neumí prosadit své zájmy. Proto je čas zahájit přípravu privatizace této instituce.“ napsal předseda ODS Václav Klaus v tiskovém prohlášení ke krizi v ČT.

5. ledna 2001 na mimořádné schůzi Poslanecké sněmovny ke krizi v ČT označil předseda sněmovny a ODS Václav Klaus veřejnoprávní média za hybrid a upřesnil své představy o jejich privatizaci: „Jsem přesvědčen, že veřejnoprávní hybrid představuje velmi nejasnou a špatně definovanou konstrukci. Nepatřím k těm, a nepochybně ve Sněmovně takoví jsou, kteří by chtěli tento hybrid vychýlit směrem k zestátnění České televize. Patřím naopak mezi ty, kteří by ji spíše chtěli privatizovat. Dovedu si představit tři základní varianty. Dovedu si představit privatizaci jednoho kanálu a ponechání druhého pro přesněji definovanou reprezentaci veřejného zájmu. A dovedu si představit i převedení neuchopitelné, v každém případě politicky volené rady veřejnoprávní televize v něco, co bych nazval koncesionářskou společností, ve které zásadní rozhodnutí přijímá vhodně reprezentovaná platící veřejnost, tedy koncesionáři, bez jakéhokoli dote-

ku s politiky a třeba s touto Sněmovnou. Nicméně podrobná debata o všech těchto věcech patří na jiné fórum, než je tato dnešní schůze...¹⁰⁾ *Myšlenka ODS a jejího předsedy privatizovat média veřejné služby však nenašla v Poslanecké sněmovně většinovou podporu.*

Po vítězství České strany sociálně demokratické (ČSSD) ve volbách v roce 2002 a sestavení koaliční vlády¹¹⁾ se kabinet premiéra Vladimíra Špidly (ČSSD) přihlásil k existenci smíšeného (duálního) vysílání elektronických médií. V programovém prohlášení vlády k tomuto problému stálo: „Na veřejnoprávním charakteru Českého rozhlasu, obou programů České televize a České tiskové kanceláře nehodlá vláda nic měnit. Vláda bude prosazovat naplnění všech zákonných ustanovení směřujících k vymahatelnosti rozhlasového a televizního poplatku a zvaží způsob jeho indexace.“¹²⁾ Je to poprvé, co se vláda po listopadu 1989 přihlásila k existenci smíšeného (duálního) systému vysílání a zmínkou o možné indexaci rozhlasového a televizního poplatku (tj. automatické navýšování poplatku v závislosti na inflaci) naznačila, že chce omezit ekonomickou závislost médií veřejné služby na Parlamentu ČR.

ZÁVĚREM

Zpochybňování existence vysílatelů veřejné služby rozhodně není fenomén nový či výjimečný – a to nejen v České republice. Argumenty, které však vedly ke zpochybňování existence vysílání veřejné služby v České republice v devadesátých letech a na přelomu tisíciletí, stojí za rozbor. Argumentace, že veřejnoprávní média nikomu nepatří (nemají konkrétního vlastníka), a proto jsou hybridem, vypovídá o tom, že část politické elity dodnes nepochopila roli médií ve společnosti, kterou jsme si zvykli označovat termínem demokratická.

Jistěže je možné na média pohlížet jako na svébytné průmyslové odvětví a být tak zastáncem existence pouze soukromého sektoru. Jistěže je možné na média pohlížet jako na státní instituce, které plní státní zájmy a být tak zastáncem modelu, který byl – mírně řečeno – využit za Adolfa Hitlera a za čtyřicetileté vlády Komunistické strany Československa. Oba zmiňované přístupy, média soukromá a média státní, mají svá omezení, co se týče informační role sdělovacích prostředků ve společnosti, rozumějme zpravodajství a publicistiky.

Již v několika svých přednáškách jsem konstatoval, omlouvám se těm, kteří tuto tezi z mých úst již slyšeli: Je-li dobře nastaven model veřejnoprávních médií, pak mohou právě tato média požívat největší nezávislosti – ať již ekonomické, politické i myšlenkové.

Jistěže nejsem fanatickým zastáncem vysílatelů veřejné služby. Je-li postavení veřejnoprávních médií zákonem definováno tak, že jsou příliš závislá na politické elitě (například schvalováním kodexů, navýšováním uživatelských poplatků atd.), pak je jejich hlavní účel do jisté míry zpochybněn. Zmiňovaný stav ovšem nevypovídá o nefunkčnosti veřejnoprávních médií, ale představách politiků a zákonodárců o fungování médií ve společnosti.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA:

- Archiv Českého rozhlasu.
 Archiv Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.
 Echaudemaison, C. D. a kol. (1995): Slovník ekonomie a sociálních věd. Praha: EWA Edition.
 McQuail, D. (1999): Úvod do teorie masové komunikace. Praha: Portál.
 Moravec, V. (2000): Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989–1999), Praha: Český rozhlas a Sdružení pro rozhlasovou tvorbu.
 Večerník, J. a kol. (1998): Zpráva o vývoji české společnosti 1989–1998. Praha: Academia.
 Zákony a právní normy vztahující se na rozhlasové vysílání v ČR.

Odkazy

- 1) Šlo především o zákony č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, č. 483/1991 Sb., o České televizi, a č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu.
- 2) Změna režimu v listopadu 1989 umožnila odstartovat proces odstátnění celé ekonomiky. Privatizace výrobních prostředků zahrnovala v podstatě „malou privatizaci“ obchodů a provozoven a „velkou privatizaci“ státních podniků. Zvláštností československé privatizace pak byla restituce majetku předchozím vlastníkům či jejich potomkům. Ta se prosadila i přes původní odpor některých autorů ekonomické reformy, kteří se zprvu obávali komplikací plynoucích z nekonečných právních sporů, které by mohly zpomalit privatizační proces. Nejnápadnější formou vlastnické transformace byla ovšem kuponová privatizace zahájená v roce 1992 (Večerník, 1998, str. 70).
- 3) In: Programové prohlášení vlády ČSFR, Hospodářské noviny, 4. 7. 1990, str. 5.
- 4) In: Moravec, V. (2000): Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989–1999). Svět rozhlasu č. 3/2000, Praha: Český rozhlas, str. 64.
- 5) In: Moravec, V. (2000): Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989–1999). Svět rozhlasu č. 3/2000, Praha: Český rozhlas, str. 70.
- 6) In: Programové prohlášení vlády ČR, Hospodářské noviny, 23. 7. 1992.
- 7) Václav Klaus byl premiérem České republiky v letech 1992–1997.
- 8) O této problematice podrobněji viz Moravec, V. (2000): Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989–1999). Svět rozhlasu č. 3/2000, Praha: Český rozhlas, str. 21–23.
- 9) Viz zvukový archiv Českého rozhlasu. AF 07936/4.
- 10) Viz Stenozáznam „Zpráva Rady České televize o současné situaci v České televizi (1. část)“, Poslanecká sněmovna, 5. 1. 2001.
- 11) Koaliční smlouvu podepsali představitelé tří stran: ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU.
- 12) In: Programové prohlášení vlády, srpen 2002. Praha: Vláda ČR, str. 36.

ROZHLASOVÁ TEORIE A PRAXE

PRIX BOHEMIA RADIO 2002

Seminář: PRIORITY ZPRAVODAJSTVÍ REGIONÁLNÍCH A CELOPLOŠNÝCH ROZHLASOVÝCH STANIC

3. října 2002 od 9.30 do 16.00 hod., aula FF UK Praha, Zámek Poděbrady

Program:

9.30 hod.

I. panel: Priority zpravodajství regionálních rozhlasových stanic

Moderátor Jakub Železný

Úvodní vystoupení:

Václav Moravec, redaktor BBC, pedagog FSV UK Praha

Ruzbeh Oweysi, intendant regionálního vysílání Českého rozhlasu

Jan Zejda, šéfredaktor Český rozhlas Sever

Vladimír Bako, ředitel Český rozhlas Plzeň

Tomáš Pancíř, výkonný ředitel a šéfredaktor Radio Blaník

14.00 hod.

II. panel: Priority zpravodajství celoplošných rozhlasových stanic

Moderátor Jakub Železný

Václav Moravec, redaktor BBC, pedagog FSV UK Praha

Hana Hikelová, vedoucí redakce publicistiky Český rozhlas 1 – Radiožurnál

Hana Andělová, šéfredaktorka Radio Impuls

a další

Následující text je přepisem vystoupení ze semináře, s drobnými redakčními úpravami. Při prvním vystoupení je uvedeno jméno a příjmení referujícího nebo diskutujícího a stanice, dále je uváděno jen příjmení.

I. panel

Alexandr Pícha, šéfredaktor Český rozhlas 1 – Radiožurnál

Dámy a pánové, zlí jazykové tvrdí, že jsem dostal nápad uspořádat tento seminář proto, že mi Sdružení pro rozhlasovou tvorbu vloni zadalo jako téma na seminář při Prix Bohemia „ticho“. Musím říct, že jsem namísto ticha mluvil o tichu deset minut. Ale vážně, uvědomili jsme si, že **zpravodajství** skutečně bylo na Prix Bohemia spíše okrajovým tématem a že jsme se zpravodajskými tématy nemohli jít dostatečně do hloubky, tak jako naši kolegové například s tématy o umělecké tvorbě. Proto jsme se rozhodli pořádat každý rok na Prix Bohemia „zpravodajské semináře“. Dnešní první otvírací téma je skutečně obecné: „**Priority zpravodajství regionálních a celoplošných rozhlasových stanic**“. Nicméně věřím, že se v budoucnu dostaneme i k dalším tématům, třeba k novinářské etice apod. a že se postupně semináře o zpravodajství stanou dobrou tradicí.

Jakub Železný, moderátor Český rozhlas 1 – Radiožurnál

Děkuji Alexandru Píchovi a dovoluji mi, abych vám představil jednotlivé panelisty. Hovořit bude Ruzbeh Oweysi, který je intendantem regionálního vysílání ČRo, potom předám slovo dvěma zástupcům údajně dvou rozdílných koncepcí regionálního zpravodajství – Vladimíru Bakovi z Plzně a Janu Zejdovi z ČRo Sever, následovat bude Michal Michalčík, který je zástupcem šéfredaktora Rádio Slovensko, dále dostane slovo Tomáš Pancíř – výkonný ředitel a šéfredaktor Radia Blaník a na závěr přijdou zahraniční zkušenosti od Václava

Moravce z BBC a z Fakulty sociálních věd. Ale ještě předtím mi dovoluji, abych požádal vedoucího oddělení výzkumu ČRo Václava Hradeckého, aby se ujal slova na téma – co vlastně naši posluchači od regionálních rozhlasových stanic chtějí.

Václav Hradecký, vedoucí odd. výzkumu ČRo

V situaci, kdy většina témat bude vycházet především z pohledu žurnalistů a odborné veřejnosti, pokusím se tak trochu zastupovat naše posluchače. Co vlastně od nás chtějí slyšet, v jakém poměru a proč. Téma „regionální a celoplošné vysílání“ samozřejmě dává otázku, jaký má být poměr regionálních informací ve vysílání celoplošných stanic, jaký má být poměr zahraničních a národních zpráv ve vysílání stanic regionálních. Když se podíváme na výsledky průzkumů, které jsme v posledních letech dělali, vidíme jednoznačný trend, který říká, že zájem o informace je výrazně diferencován věkem. Čím je posluchač mladší, tím méně často je důvod, proč rádio poslouchá – to, že v něm hledá informace. Druhá věc, která hraje velice silnou roli je, zda je to posluchač orientovaný na celoplošné stanice, na regionální vysílání a nebo na jejich kombinaci. Je to zdánlivě věc volby, ale v podstatě je to otázka psychologického typu. Na základě řady indikací se domnívám, že člověk, který se soustředí na vysílání celoplošných stanic je psychologicky (racionalitou a emocionálním podílem, prožitkově) na rádio zaměřený jinak, než posluchač regionální stanice. Souvisí to z části i s jinými demografickými charakteristikami. My bychom pro to patrně dokázali udělat matematický model, ale tam bychom přesnými způsoby pracovali s velmi nepřesnými čísly. Fakt je, že do toho vstupují jak faktory vzdělání poslu-

chače, místo bydlíště atd., ale v podstatě nejsilnější diferencující charakteristikou je věk posluchače, a to, jestli poslouchá víc celoplošnou nebo regionální stanici. Když se pokusíme celý komplex rozhlasových posluchačů rozčlenit z tohoto hlediska, tak se dá říct, že výhradně celoplošné stanice poslouchá přibližně 17 % posluchačů. Poslech celoplošných stanic poslechem některé z regionálních doplňuje 24% a tato skupina, která je převážně zaměřená na celoplošné stanice, tvoří kvalitativně jeden blok. Druhý tvoří skupina těch, v níž je poslech regionálního vysílání a celoplošných stanic zhruba v rovnováze, kdy se nedá říct, že jedno doplňuje druhé, ale kdy posluchač přechází mezi oběma typy jako mezi rovnocennými zdroji. Těch je zhruba kolem 26 %. Posluchačů, kteří poslouchají především regionální stanici a celoplošnou stanici doplňkově, je kolem 21 % nebo 22 % a konečně těch, kteří poslouchají pouze regionální stanice, je kolem 10 %. Každá tato skupina má poněkud jiné priority, jiné preference z hlediska podílu regionálních a nadregionálních obsahů. Když se na to podíváme z hlediska posluchačů celoplošných stanic, pak nadregionální a regionální je pro ně v preferencích zhruba 2:1. Když vezmeme posluchače, kteří mají jako hlavní celoplošnou stanici a tu doplňují poslechem regionálního vysílání, pak podíl nadregionálních a regionálních obsahů je zhruba 1,5 ku 1 a takto klesá až ke skupině, která výhradně poslouchá regionální stanice, kde jejich preferovaný podíl regionálních a nadregionálních obsahů je přibližně jedna ku jedné. To do určité míry mluví proti modelu, který říká, že jestliže Českých rozhlas jako do určité míry obsahově komplementární systém, nabízí na celoplošných stanicích informace ze zahraničí a národní informace, pak by se měly regionální stanice soustředit především na regionální obsahy. Pochopitelně tato zjištění lze zrelativizovat tím, že jde o výsledky dotazníkových metod. V dotazníkových metodách obecně mají respondenti tendenci k racionalizacím, ke stylizaci. Míra autostylizace se zhruba dá odhadnout podle výsledku kvalitativních výzkumů tak, že u posluchačů čistě regionálních stanic je preference regionálních a nadregionálních obsahů zhruba 2 (až 2,5) ku 1. Takže tolik o proporcích regionálních a nadregionálních zpráv z hlediska preferencí posluchačů. Jak je to ve skutečnosti a jak je to koncepčně, to už záleží na rozhodování, které do toho vnáší rozhodně jiné aspekty a jiné potřeby.

Železný: Ruzbeh Oweysi bude hovořit o historii strukturování regionálního vysílání Českého rozhlasu.

Ruzbeh Oweysi, intendant regionálního vysílání Českého rozhlasu

Doufám, že historie nezabere většinu toho příspěvku. Je bezvadné, že se v roce 2002 můžeme vůbec obecně zabývat prioritami regionálního rozhlasového zpravodajství. Když si vzpomenu na své začátky v jednom brněnském hudebním rádiu v roce 1992, tak tam byl pojem zpravodajství limitován nejen finančně, ale i technickými prostředky. Nejlepším zdrojem informací byl teletext, a něhož seděl jeden „zprávař“, který byl zároveň reklamním textařem té stanice. Občas jsme dostali nějaký fax, počasi jsme tu a tam ukradli z televize, nějakou globální zprávu z ČRo. Jediné, co jsme v rockové stanici rozvinuli, a to velice rychle, bylo to, čemu dnes říkáme kulturní pozvánky nebo kulturní servis, to jest infor-

mace pro naše posluchače o programech kin, divadel, klubů, koncertů atd. Zcela intuitivně. Bylo nám zřejmé, že to je zájem našich posluchačů a že bude dobré to rozvinout do nějakého systému. V krátké době stanice zcela zřetelně získala tento prvek do svého image: stalo se z ní „rádio, kde se dozvíme, co se děje v kultuře“. Takhle posluchači odpovídali. To jsem popsal rok 1992 v komerční stanici, ale regionální vysílání ČRo na tom nebylo o mnoho lépe. Od svých kolegů v technice jsem si zjistil, že on-line přístup k běžnému agenturnímu servisu, tehdy k BASYSu, získala regionální studia až na jaře roku 1993. Normální způsob práce, běžný třeba u redakcí „papírových“ médií, máme tedy k dispozici pouhých devět let.

Když sledujeme vývoj našeho rozhlasového zpravodajství, narazíme na jeden zajímavý milník – v roce 1995 předsedal tehdejší generální ředitel ČRo Vlastimil Ježek regionálnímu vysílání jakousi základní programovou strukturu, základní programové schéma. A v tom programovém schématu direktivně nařídil regionálním studiím v 7, 12 a 18 hodin vysílat – přebírat Ozvěny dne Radiožurnálu. V té době to byly relace v délce 25 až 35 minut. To znamenalo, že ve vysílání kterékoli regionální stanice se v těchto časech 30 minut informovalo zpravidla o národních a globálních událostech. Samozřejmě se tam dostávaly i regionální informace, ale řekl bych, že spíše až někde na konec, jako ilustrace. Potenciál našich regionálních zpravodajských redakcí postupně rostl a zlepšovaly se technické prostředky. Vlastimil Ježek kladl stále větší důraz na novinářskou stránku regionálního vysílání, takže se zlepšovala kvalita redakcí, přestože se nezměnil počet redaktorů. Nastával určitý přetlak a bylo potřeba také pro regionální informace získat nějaké zpravodajské relace, nejenom ty standardní, každou hodinu. Vykristalizoval tak zajímavý systém, kdy jste v regionální stanici zpravidla ve 12 hodin slyšeli půl hodiny, co se děje ve světě, co se děje ve vládě a v Parlamentu, zhruba půl hodiny potom hrála hudba a dalších dvacet minut až půl hodiny jste se zase dozvívali jenom to, co se děje v regionu, protože následoval regionální souhrn. V regionálním vysílání vznikl takový zajímavý „dvojformát“, kdy stejné rádio chvíli znělo jako regionální a chvíli zase jako celoplošná stanice. Netvrdím, že to přesně takhle bylo ve všech našich regionálních stanicích, ale řekněme více než v polovině z nich.

Zlepšování zpravodajské činnosti bylo také důsledkem toho, že centrála ČRo v Praze začala předpokládat, že zpravodajskou základnou ČRo v regionech jsou právě regionální stanice. Zpočátku to možná u některých stanic bylo spíše formální: např. v roce 1998 měl Radiožurnál v Brně svého zpravodaje, který mu zajišťoval zpravodajství z jižní Moravy. Během dvou tří let se ale zpravodajství opravdu zlepšovalo a myslím si, že dnes lze tvrdit, že regionální stanice zpravodajskou základnou ČRo skutečně jsou.

Rozhodující impuls ke změně priorit nastává podle mne v okamžiku, kdy kterýkoli regionální redaktor má přístup nejenom k agenturním textům, ale také ke kterémukoli audi, ke kterémukoli příspěvku ze „zvukového bazénu“ ČRo. To je možné od konce roku 2000, prakticky pak od roku 2001. V té době byl totiž v Českém rozhlasu zaveden audiosystém DALET, který umožňuje to, že si celoplošné stanice mohou brát bez

jakéhokoli omezení a limitu zvukové příspěvky vytvořené v regionech a obráceně. To vše prakticky on-line, okamžitě, jakmile se příspěvek v systému objeví.

Tato situace vede k tomu, že se v krátké době vyvíjí jakési dvojí pojetí regionálního zpravodajství ČRo. Jedno pojetí bych nazval „úplný servis“ a trůfám si do něho zařadit zpravodajství v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Ostravě, v Plzni (tím pádem i v Karlových Varech).

Druhé pojetí bych nazval „region především a pokud možno v popředí“. To rozvíjejí naše redakce v Olomouci, Pardubicích, v Ústí nad Labem (od tohoto měsíce ČRo Sever) a naše redakce ČRo Region ve středních Čechách a na Vysočině. Předcházím trochu námitkám a říkám, že žádná regionální stanice neaplikuje žádné z těchto pojetí v krystalické formě, žádné z těchto pojetí se neaplikuje mechanicky nebo dogmaticky. Abychom si nepředstavovali, že v „úplném servisu“ začínají zprávy vždy globální informací, pokračují informací z vlády a Parlamentu a potom regionální zprávou. Tak to není a o tom budou nepochybně mluvit ti, kdo zde obě koncepce zastupují, Honza Zejda z Ústí nad Labem a pan ředitel Bako z Plzně. Editor v každé stanici vždy řadí zprávy i z hlediska jejich hodnoty, významu pro cílovou skupinu. Ale cílová skupina je vlastně klíčové kritérium. Znovu se vracím k tomu, že i v komerční stanici, jejíž publikum zpravodajství ani příliš neočekává, jsme velice rychle vycítili, že kulturní pozvánky jsou něčím, co potřebují i ti rockeři a dokonce nás kvůli tomu budou více poslouchat.

Je důležité zmínit se o očekávání posluchačů, nejlépe to samozřejmě řekl přede mnou Václav Hradecký. Byl jsem přítomen asi u dvou fokusů, kde jsme se lidí ptali, co očekávají od regionálního rádia. Zjednodušeně řečeno: když regionální rádio, tak regionální informace a basta. Odpovídali tak lidé v poměrně širokém věkovém rozpětí – od 30 let výše. Jestliže se bavíme o prioritách té které regionální stanice, musíme si vždy ozřejmit jakou image tato stanice má. Velmi tradičně vnímané stanice jako jsou např. ČRo České Budějovice, ČRo Plzeň nebo ČRo Brno pochopitelně mají publikum, které očekává, že ve zpravodajství se dozví i něco o konfliktu na Středním Východě nebo o tom, co se děje ve vládě.

Snadnost přístupu ke „zvukovému bazénu“ ČRo je pro naše regionální stanice obrovskou výhodou, ale skrývá se v ní i jedno úskalí, zrada. Jestliže jste editorem regionálního zpravodajství, které trpí nedostatkem vlastních příspěvků, agenda se vám třeba zrovna dnes nedaří, ani ČTK nenabízí nic zajímavého, žádný impuls, pak je najednou možnost tak trochu si doplnit vysílání servisem celoplošné stanice velice lákavá. Někdy tedy může být větší zastoupení globálních a národních zpráv v regionálním vysílání ovlivněno jenom tímto „provocivním“ faktorem. Přesto si myslím, že na tomto poli v regionálních stanicích docela usilovně pracujeme a snažíme se vlastní zdroje a vlastní agendy budovat.

Železný: Nyní se budeme věnovat tomu, co bylo naznačeno v předchozím příspěvku, že existují dvě základní koncepce regionálního rozhlasového vysílání: jedna z nich říká, že region je na prvním místě, a ta druhá (i když bych nechtěl říkat, která je první) tvrdí, že by tam měl být velký a velmi důležitý podíl národního a globálního zpravodajství. Právě tuto koncepci razí

v Plzni, proto předám slovo řediteli stanice – Vladimíru Bakovi.

Vladimír Bako, ředitel Českého rozhlasu Plzeň

Priority zpravodajství regionálních a celoplošných rozhlasových stanic

Jistě se shodneme na tezi, že prioritou regionálního vysílání je *zpravodajství o regionu a pro region* – je to skoro zaklínací formulka. V těsném kontextu se zpravodajstvím však musíme nabízet publicistiku, zvláště ve vysílání veřejné služby.

O regionu to znamená, že objektivně a vyváženě, ale také aktuálně a též kompletně sdělujeme informace ze všech oblastí regionálního života – tedy nejen z komunální politiky (přirozeně komplementující zahraniční a vnitrostátní politiku), ale také ze sportu, z kultury – nejen pozvánky a zprávy o vernisážích a premiérách, ale též co se připravuje, zkouší, co se děje i mimo vlastní kulturní akce pro veřejnost, personální změny, přehledy, srovnání atd.

Regionální zpravodajství musí obsahovat informace o občanské a spolkové činnosti – přehlídky, srazy, výroční konference, statistiky, úspěchy, potíže, též informace ze života rodin, starých lidí, mládeže, škol, zdravotních zařízení atd. Pestrost je předpoklad zajímavého regionálního zpravodajství.

Pro region to znamená obdobný okruh subjektů, ale z hlediska informativní pomoci posluchačům – být prakticky užitečný, zejména pro okruh posluchačů méně pracovně aktivních a jakkoliv handicapovaných, tzn. také dostatek sociálních a zdravotních informací, méně bulvárních a módních zpráv. Podstatně vyšší míra praktické blízkosti a užitečnosti programu regionálního vysílání.

Všichni účastníci poděbradského panelu dostali tři jednotící otázky. Dovolím si na ně v této chvíli odpovědět:

1) *V každém kraji je veřejnoprávní regionální stanice a několik různě zaměřených soukromých rádií. Regionální stanice mohou svůj program nejlépe zaměřit na vlastní region. Jaké to poskytuje možnosti, ale i úkoly pro zpravodajství regionálních stanic?*

Vysílání regionální stanice ČRo umožňuje zejména praktickou konkretizaci informací a zpráv celostátního dosahu na život a konání občanů v kraji. Jde dokonce o povinnost či úkol pro zpravodajství RS ČRo.

2) *Jaké jsou zdroje zpravodajství regionálních stanic? Kdy jsou regionální stanice ztrácí regionální rozměr?*

Zdroje zpravodajství RS jsou nezbytně agenturní, tiskové zprávy a tiskovky, ale bez vlastní sítě zpravodajů nelze zpravodajství v regionu kvalitně naplňovat. Požadujeme však, aby zpravodajové nečerpali informace jen z tiskovek, příp. novin a agentur, ale aby prokázali dostatečnou zpravodajskou zvědavost, aby informace vyhledávali, ověřovali a pronikali do příčin jevů.

RS ztrácí regionální rozměr, převažují-li informace nadregionální a jsou-li případně regionální informace bez reflexe na život v regionu. Regionální rozměr ztrácí RS také sestavou zpráv jen z lokálních informací – což se také stává pro nedostatečnou síť vlastních zpravodajů, když převažují informace metropolitní a regionálně centralistické.

Důležité však je, aby informace a zprávy jen nezažněly a potom nezmizely ve ztracenu. Zejména zprávy

prvních kategorií závažnosti je nutno sledovat a rozvíjet. Informovat o vývoji událostí, ale též *publicisticky vysvětlovat*, rozkrývat možnosti, souvislosti, východiska a dopady. Jen tak se vyhneme povrchnosti a tékavosti zpravodajství i známé novinářské neodbornosti a nepřesnosti. Vyžaduje to využívat v publicistice odborníků, ale přiměřet je ke srozumitelnosti a sdělnosti. Ve zpravodajství ani publicistice nelze předřazovat důsledek před příčinu jen proto, že nerozumíme souvislostem, jak se to občas děje ve zpravodajství. Chce to i vhodný prostor pro publicistiku ve vysílání, nejlépe v pravidelných časech, zpravidla v návaznosti na hlavní zpravodajské relace.

3) *Mají se regionální stanice zaměřit hlavně na události regionu anebo mají stejnou zodpovědnost za vyvážený obraz světa, a musí proto ve stejné míře poskytovat informace celorepublikového významu a zprávy ze zahraničí?*

RS ČRo mají zcela jistě též zodpovědnost za vyvážený obraz světa, to však neznamená, že musí poskytovat ve stejné míře informace celorepublikové a zahraniční. Pro množství regionálních informací ty z velkého světa ani nemohou vysílat ve stejné míře, nýbrž jen orientačně a kauzálně diferencovaně, opět s co nejkonkrétnějšími dopady na život občanů v regionu (i v Praze).

Pořadí zpráv ve zpravodajských relacích je dosti probráné téma. V zásadě se shodneme na pořadí vhodném pro veřejnoprávní rozhlas – **zprávy řazené od důležitých k méně důležitým. Důležité jsou ty, které objektivně nejsilněji ovlivňují nejvíce posluchačů.** Bývají to zahraniční, hlavně zprávy z evropské zóny, poté celostátní neboli republikové. Jejich hierarchie je podobná jako u sportovních informací, u nichž nepřekvapuje, že nejprve zazní zprávy z olympiád, MS a ME, velkých mezinárodních soutěží a utkání, poté celostátních lig a závodů a nakonec z regionálních soutěží.

Nikoho nenapadne, že bychom v regionálním vysílání hlásili jen výsledky krajských soutěží, případně krajských zástupců a mužstev v mezinárodních a republikových závodech.

Česká republika se stále více zapojuje do evropské a světové politiky. Svět se více propojuje a Evropa se konstituuje i za účasti ČR. Občan poznává, že vývoj událostí dostává výrazné impulzy z Bruselu, Washingtonu či z jiného mezinárodního centra, jde přes Prahu do Plzně, Klatov a dále. Závažná sdělení o ceně ropy vydává londýnská burza, o prodeji Unipetrolu a Škoda Holdingu a teprve se zpožděním nám vychází cena benzínu u blízké pumpy a zvýšená nezaměstnanost v Plzni. Rozhodnutí arbitra o kvalitě ochrany investic v ČR se odehraje ve Stockholmu, reakce MF ČR ovšem v Praze a stejně tak mluvčí Úřadu RRTV sídlí v Praze. Až potom přijde na řadu exekutiva MK ČR v Praze a výše dotace pro PF do Plzně. Uzavřené hraniční přechody mohou odlehčit dopravě v některých krajích, ale způsobit její nárůst v jiných. V ústředních zastupitelských volbách také začínáme u výsledků celostátních, přes krajské a dosud ještě i okresní. Ani ty poslední se však nedostanou do jedné Zpráv nebo vysílacího dne.

Před takovými informacemi by neměly zaznívat na prvním místě, alespoň ne z regionální stanice veřejné služby, že motorkáři se sejdou následující týden v R.

(skutečně zaznělo), anebo že v Sušici dostavěli v proluce na náměstí nový dům. Takové zprávy mohou zazní až za těmi objektivně důležitějšími, byť ještě před informacemi celostátní kulturní hodnoty, jako je zpráva o sobotní premiéře v DJKT.

Kdo z posluchačů očekává *širší zpravodajství ze světa a republiky*, musí si nezbytně naladit ČRo 1 nebo ČRo 6. Nelze však posluchače regionálního vysílání nutit, aby kvůli základní orientaci ve světových a celostátních událostech přeladil na tyto stanice, nehledě k faktu, že třeba Zprávy běží v témže čase na ČRo 1 jako na RS ČRo. Bez nich by naopak nechápal mnohé domácí souvislosti a neposloužili bychom jeho zájmům a potřebě.

Velmi často ale nastávají situace, kdy nejdůležitější zprávu je ta z nejbližšího okolí. V letošním létě tento stav trval celé týdny. Někdy dokonce v regionálním vysílání ani nedošlo na zahraniční zprávy. Na celostátní však došlo vždy, neboť naše řeky nerespektují krajské hranice tak pečlivě jako my. Jindy zas mají prioritu v pořadí zprávy republikové. Vzpomeňme si na záříjovou vládní krizi. Prioritu však může mít i zpráva kulturní, sportovní či docela jiná – kriminální, osobní v širším smyslu (např. úmrtí známé osobnosti), astronomická, ale i teroristická či katastrofická – třeba s malými či žádnými ztrátami na životech a zdraví.

Problémem však je, kdo v rozhodujícím okamžiku určí prioritu zpráv a hodnotu informací. Zvláště v celodenním regionálním veřejnoprávním vysílání je jednotná priorita obtížně zajištělná. Proto jsme si vytvořili berličku, která navíc přináší vyšší atraktivitu zpráv – úvodní fleše. V tří až pětiminutových zprávách postačují 3–4 fleše včetně počasí. Musí být stručné, zvoucí k dalšímu poslechu zpráv, variabilní a výstižné. V informačně nedramatických dnech mohou začínat aktualitou regionální. Po fleších již zprávy běží v pořadí dle objektivní důležitosti, většinou od zahraničních přes republikové k regionálním, kulturním a sportovním.

Formulace zpráv je poněkud mimo téma semináře, neškodí však zdůraznit rozlišnost zprávy „četkařské“ od správně formulované zprávy rozhlasové, což je zásada bchužel ve všech rádiích často porušovaná. Stejně tak jsou běžné přestupky vůči korektní češtině a není dbáno na minimalizaci užití cizích slov, přemíry dat a novinářských klišé. Rovněž málo citlivě nahlašování autentických zvuků (výpovědí, konstatování apod.) ve zprávách je častou chybou, v praxi dochází ke zbytečnému užití těchto „zvuků“, ačkoliv v zásadě subjektivní verifikace v objektivní informaci má svůj význam pro oživení a potvrzení základního obsahu zprávy. Užití zvuků přes zvýraznění autenticity a atmosféry informace nesmí být mechanické, ale vždy jen funkční.

Regionální dění v rozsahu správního kraje často neobsahuje tolik ústředních témat, společných občanům celého kraje, které by mohly obsazovat začátek všech zpráv. Informace z kraje jsou často lokální, anebo odrazem událostí republikových či mezinárodních. Není to jenom tím, že význam krajských rad, zastupitelstev, hejtmanů a dalších správních orgánů kraje nemívá tak silný dopad na občana, jako rozhodnutí a události probíhající v *hlavním městě*, kde navíc sídlí zákonodárné sbory a ústředí správní instituce, *případně v Brně*, kde jsou navíc nejvyšší soudní orgány.